

30 במאי 2007

מרכז המידע למודיעין ולטרור
המרכז למורשת המודיעין (מל"מ)

העימות בצפון לבנון בין צבא לבנון לבין ארגון פתח אלאסלאם, שלוחת אלקאעדה בלבנון (תמונת מצב ומשמעויות)

צבא לבנון תוקף מוצבי פתח אלאסלאם במחנה הפליטים
נהר אלבארד, שליד טריפולי (אלג'זירה, 21 במאי)

מנהיג פתח אל אסלאם שאכר אלעבסי
(מקור: טלוויזיה אלג'זירה, 27 במאי)

כללי

1. ב-20-24 במאי התחוללו קרבות עזים בין צבא לבנון לבין ארגון טרור המתקרא **פתח אלאסלאם**. הקרבות התנהלו בעיר טריפולי שבצפון לבנון ובמחנה הפליטים נהר אלבארד שבפאתי העיר. במהלך העימותים נהרגו כ-80 אנשים ובכלל זה כ-25 פעילים של פתח אלאסלאם וכ-30 חיילי צבא לבנון. הקרבות נמשכו כמה ימים ולאחריהם השתררה רגיעה יחסית, המופרת מידי פעם בחילופי אש בין שני הצדדים. הפרשה כולה עדיין לא הסתיימה.
2. **פתח אלאסלאם (קרי, "כיבוש/ניצחון האסלאם")** הנו ארגון טרור המונה כמה מאות פעילים, שהחל לפעול במסווה של ארגון מחבלים פלסטיני פרו-סורי של פורשי פתח (ארגון בראשותו של אבו מוסא), **והוא מהווה שלוחה של אלקאעדה בלבנון**. מוקד הכוח של פתח אלאסלאם נמצא במחנות הפליטים שבאזור טריפולי שבצפון לבנון, אך יש לו נוכחות גם במוקדים נוספים בלבנון, בעיקר במחנות פליטים פלסטיניים. בראש הארגון עומד **שאכר אלעבסי**, ירדני במוצאו, ששימש בתפקידים בכירים בארגון אלקאעדה בעיראק, היה מעורב בטרור בירדן והיה כלוא בסוריה (לפירוט ראה נספח).
3. הקרבות החרिפים בין צבא לבנון לבין פתח אלאסלאם מהווים **שיא חדש** בשרשרת של עימותים מקומיים שהתחוללו בשנה האחרונה מעת לעת בין כוחות הביטחון הלבנוניים לבין **גורמי ג'האד עולמי, העושים מאמץ לבסס את אחיזתם בלבנון**. עימותים אלימים, אף כי בעוצמה פחותה מהקרבות הנוכחיים, התנהלו בין צבא לבנון לבין גורמי הג'האד העולמי במהלך שנת 2006 באזור **בירות** ובמחנה הפליטים **עין אלחלווה** שבפאתי צידון.
4. הממשל הלבנוני, הנהנה בסוגיה זו מתמיכה נרחבת בזירה הפנים-לבנונית (כמו גם הבינערבית והבינ"ל), מנסה לבלום את תהליך התחזקות גורמי הג'האד העולמי אך **מתקשה להכניע אותם**. זאת, בין השאר, בשל רתיעתו

(המסורתית) של הממשל הלבנוני מהכנסת צבא לבנון **למחנות הפליטים הפלסטיניים**, בהם פועלים פתח אלאסלאם ושאר גורמי הג'יהאד העולמי כמעט באין מפריע. במסגרת זאת, בולט מחנה הפליטים **עין אלחלוה** שבצידון, בו פועל ארגון **ג'נד אלשאם**, המשתייך אף הוא לג'יהאד העולמי.

5. העימותים במחנה הפליטים נהר אלבארד ממחישים פעם נוספת את **היקפה ועומקה של תשתית הג'יהאד העולמי, ההולכת ונבנית בלבנון**. פעילי הג'יהאד העולמי בלבנון (חלקם אסלאמיסטים המגיעים אליה ממדינות ערביות שונות) עוברים אימונים ומצטיידים בנשק, מתוך כוונה של אלקאעדה לשגרם לביצוע פגועים נגד ישראל ונגד יעדים מערביים בלבנון ובזירות העימות שמחוצה לה. **תשתית זאת לא נפגעה באופן משמעותי** כתוצאה מהעימותים המתנהלים בנהר אלבארד בין צבא לבנון לבין פתח אלאסלאם.

הקרבות בין צבא לבנון לבין פתח אלאסלאם (תמונת מצב)

6. עפ"י דיווחי כלי התקשורת הלבנוניים הרקע לפרוץ העימות הנוכחי היה **שוד בנק**, שבוצע ב-19 במאי בטריפולי, ככל הנראה, ע"י קבוצת פעילים המשתייכת לפתח אלאסלאם. עפ"י החשד, מצאו השודדים מקלט בדירת מגורים בעיר טריפולי. בעקבות השוד פשט צבא לבנון ב-20 במאי לפנות בוקר על בתי מגורים בטריפולי, שבעליהם עומדים בקשר עם הארגון. צבא לבנון נתקל בהתנגדות אלימה מצד פעילי פתח אלאסלאם ששהו במקום. במקביל, השתלטו פעילי הארגון ממחנה הפליטים נהר אלבארד על עמדות צבא לבנון, שמחוץ למחנה. כמה פעילים אף הצליחו לחבור אל פעילי הארגון בבנייני המגורים בטריפולי.

7. בין צבא לבנון לבין מחבלי פתח אלאסלאם ניטשו קרבות עזים במשך כמה ימים (20-24 במאי). עם תחילת הקרבות צבא לבנון **תגבר** את כוחותיו בטריפולי, **כיתר** את מחנה הפליטים נהר אלבארד, תפס עמדות שולטות על המחנה **והפגיש** אותו באש תותחי טנקים וארטילריה. בו בזמן, **נמנע צבא לבנון מלהיכנס לתוך מחנה הפליטים** והעדיף להתעמת עם מחבלי פתח

אלאסלאם ע"י ירי מרחוק (כשמחבלי פתח אלאסלאם משיבים באש צלפים ופצצות מרגמה).

8. בקרבות הללו הצליח צבא לבנון להחזיר לרשותו את העמדות, שנתפסו ע"י פתח אלאסלאם מחוץ למחנה נהר אלבארד, ולהרוס כמה ממתקני הארגון ובתוכם בניין "צאמד" במחנה הפליטים, ששימש כמרכז אימונים ופעילות של הארגון. "מקורות צבאיים" לבנוניים מסרו, כי צבא לבנון פגע בשתי סירות גומי שבאמצעותן ניסו מחבלי פתח אלאסלאם לברוח מהמחנה (24 במאי). לאחר כמה ימים של קרבות עזים הושגה הפסקת אש המופרת מדי פעם.

פעיל של פתח אלאסלאם במחנה הפליטים נהר אלבארד (מקור: אתר אלערביה, 23 במאי)

קבוצת לוחמים של פתח אלאסלאם. במרכז נראה שאכר אלעבסי (עם הכאפייה) (מקור: אתר העיתון אלחיאת)

9. עד כה נהרגו בקרבות הללו **בסביבות 80 איש** ונפצעו למעלה ממאה. בין ההרוגים - כ-25 מפעילי פתח אלאסלאם כולל כמה בכירים¹. על גופות חלק מההרוגים נמצאו תעודות לבנוניות מזויפות, דרכונים, מסמכים מזויפים וכסף לא לבנוני (על אחד גופת ההרוגים נמצאו 33 אלף ריאל סעודי; אלספיר, 25 במאי) כמו כן נהרגו כ-30 חיילים מצבא לבנון ועשרות אזרחים. כמה אלפי פלסטינים נאלצו לעזוב את מחנה נהר אלבארד ועברו למחנה

¹ עפ"י דיווחי כלי התקשורת נהרגו לפחות שניים מבכירי הארגון: "מספר 3" בארגון מחי אלדין עבד אלחי המכונה **אבו מדין** נהרג בתוך מבנה שהרסו כוחות הביטחון. הרוג נוסף מהארגון הוא **צדאם אלחאג' דיב** החשוד במעורבות בניסיון פיגועי הרכבות בגרמניה בשנת 2006 (אלחיאת, 22 במאי) עפ"י גרסה אחרת המדובר בעלי אבראהים, אחיו של צדאם אלחאג' דיב (אלראי אלעאם, 25 במאי).

הסמוך אלבדאוי. כמה עשרות מפעילי הארגון נעצרו ע"י כוחות הביטחון הלבנוניים.

תגובות הגורמים השונים

ממשלת לבנון

10. ראש ממשלת לבנון **פואד סניורה**, הנשען על התנגדות נרחבת לג'יהאד העולמי בקרב מוקדי הכוח השונים בלבנון, שב והצהיר כי לבנון לא תיכנע לטרור וכי הוא ינקוט בכל האמצעים כדי לסלק את החמושים ממחנה הפליטים נהר אלבארד. עם זאת הדגיש סניורה, כי לבנון אינה מעוניינת בעימות עם האוכלוסייה הפלסטינית וכי לא יאפשר היווצרות עימות שכזה.

11. ב-27 במאי הודיעה ממשלת לבנון על **אולטימטום של 72 שעות** לארגונים הפלסטיניים כדי להגיע ל"הכרעה פוליטית" מול פתח אלאסלאם. דומה כי משמעות דרישה זאת, בראיית הממשל הלבנוני, הנה הסגרת מחבלי פתח אלאסלאם, העמדתם למשפט והחזרת הלוחמים הלא-לבנוניים למדינותיהם. לא ברור לנו כיצד מתכוון הממשל הלבנוני לפעול אם לא תענינה דרישותיו.

12. ממשלת לבנון (בנצלה את ההזדמנות של לחימה בג'יהאד העולמי) פנתה לארה"ב בבקשה להעביר לה סיוע בתחמושת ובציוד צבאי. ארה"ב הזדרזה להיענות לבקשה. עפ"י דיווחי סוכנויות הידיעות והתקשורת הלבנונית נחתו ב-25 במאי בשדה התעופה בבירות שלושה מטוסי תובלה אמריקניים, ובהמשך היו אמורים לנחות כמה מטוסים נוספים. בכלי התקשורת דווח, כי המטוסים הביאו עמם נשק, תחמושת, חלקי חילוף וציוד צבאי (כגון אפודים, קסדות ואמצעים לראיית לילה).

הודעות פתח אלאסלאם

13. בהודעות רשמיות שפרסם הציג פתח אלאסלאם את העימותים כמלחמה של ממשלת לבנון ("רודני לבנון והצבא") נגד האסלאם, ואיים כי אם צבא לבנון ימשיך ב"פעולותיו התוקפניות" הוא ירחיב את היקף ההתנגשויות ויבצע פיגועים ברחבי לבנון. במסגרת זאת:

א. מנהיג פתח אלאסלאם שאכר אלעבסי התבטא, כי על הסונים בלבנון "להיות חוד החנית במלחמה נגד היהודים, האמריקנים ובעלי בריתם" (ערוץ אלג'זירה, 26 במאי).

ב. המפקד הצבאי של הארגון, הנחשב ל"מספר 2" בארגון, שהאב אלקדור (אבו הרירה) איים כי אם תקיפות צבא לבנון נגד ארגונו ימשכו, "כל החזיתות יהיו פתוחות" ופתח אלאסלאם יהיה "מוכן לפוצץ כל מקום בלבנון". לדבריו, יש לארגון יכולת "להעביר את המערכה לכל נקודה בלבנון" (אלחיאת, 25 במאי).

ג. דובר הארגון אבו סלים טה הגדיר את פעילות הארגון כהגנה עצמית והבהיר כי מטרת הארגון לשחרר את המקומות הקדושים, ובראשם מסגד אלאקצא, ולהגן על הסונים, במיוחד בלבנון (אלג'זירה, 20 במאי).

מוקדי הכוח הפנים-לבנוניים

חזבאללה

14. חסן נצראללה, בנאומו לרגל "חג ההתנגדות והשחרור" (25 במאי), הכחיש כל קשר בין חזבאללה לבין פתח אלאסלאם והדגיש, כי חזבאללה אינו מעוניין להיות חלק מהסכסוך. בנאומו הוא הזהיר את הממשל הלבנוני מפני הכנסת צבא לבנון למחנה הפליטים נהר אלבארד משום שהדבר עלול לפגוע בצבא לבנון ובפליטים המתגוררים במחנה. נצראללה גם הביע את התנגדותו להעברת הסיוע האמריקני ללבנון, בטענה שהדבר מהווה

התערבות בענייניה הפנימיים ומבטא כוונה מצד ממשל בוש להפוך את לבנון לזירת לחימה בין ארה"ב לבין אלקאעדה (ערוץ אלמנאר, 25 במאי).

מוקדי כוח נוספים

15. להלן עיקרי התגובות של מוקדי כוח נוספים בלבנון:

א. **כוחות ה-14 במרס**, מתנגדי סוריה וחזבאללה, טענו כי ההתלקחות התבצעה בהוראת סוריה במחאה על אישור הצעת הטיוטה להקמת בית הדין הבינ"ל בסוגיית רצח חרירי במועצת הביטחון (FTV, 21 במאי). **וליז ג'ינבלאט**, מנהיג הדרוזים, כינס מסיבת עיתונאים שבמהלכה האשים את בשאר אלאסד בניסיון להשמיד את לבנון באמצעות פתח אלאסלאם על רקע ההתקדמות בתהליך הקמת בית הדין הבינ"ל (סוכנות הידיעות הלבנונית, 22 במאי).

ב. **מישל עון**, בעל הברית הנוצרי של חזבאללה, שאינו מחמיץ את ההזדמנות לנגח את הממשלה, האשים אותה כי היא מעדיפה לטפל בסוגיית הנשק של חזבאללה מאשר באיום על הביטחון ודרש את התפטרותה (אלחיאת, 21 במאי).

ג. **תנועת אמל** ציינה, כי העימותים פוגעים ביציבות ובפיוס הלאומי בלבנון והביעו את תמיכתם בצבא לבנון (סוכנות הידיעות הלבנונית, 20 במאי).

סוריה

16. שר החוץ הסורי **וליז אלמעלם** התבטא כי פתח אלאסלאם הנו ארגון טרור המהווה חלק מארגון אלקאעדה. לדבריו, הארגון ומפקדו איימו לבצע פיגועים בסוריה והם מבוקשים ע"י מנגנון הביטחון הסורי (סוכנות הידיעות הצרפתית, דמשק, 25 במאי).

הפלסטינים בלבנון

17. ככלל, הקפידו ארגוני הטרור הפלסטיניים וגורמים פלסטיניים בלבנון להכחיש כל קשר בינם לבין פתח אלאסלאם ולגנות את העימותים. במקביל, הם נרתמו לפעילות מול הממשל הלבנוני כדי להביא להרגעת המצב ולמנוע פגיעה נוספת באוכלוסייה הפלסטינית שבמחנה הפליטים נהר אלבארד.

18. במסגרת זאת בלטה **תנועת חמאס**, שניצלה את העימותים כדי להופיע כמייצגת העיקרית של האוכלוסייה הפלסטינית שבמחנות הפליטים, תפקיד שהיה שמור בעבר לאש"ף/פתח. תנועת חמאס, באמצעות אסאמה חמדאן נציגה בלבנון, קיימה מגעים עם ממשלת לבנון כדי להביא להפסקת אש, ובמקביל, הובילה מבצע להכנסת סיוע הומניטרי לתושבי מחנה הפליטים נהר אלבארד (כסף, סיוע רפואי ומצרכי מזון).

19. יו"ר הלשכה המדינית של חמאס **ח'אלד משעל** שוחח עם ראש ממשלת לבנון ודרש ממנו לנקוט בכל הצעדים הדרושים כדי לא לפגוע בפלסטינים המתגוררים במחנה הפליטים נהר אלבארד. לשכת ההסברה של חמאס פרסמה הודעה שלפיה ראש ממשלת לבנון פואד סניורה משתף פעולה עם ח'אלד משעל, והבטיח לעשות ככל שיידרש כדי לשמור על האוכלוסייה הפלסטינית. ח'אלד משעל שוחח בנושא גם עם מזכ"ל הליגה הערבית ושר החוץ של סעודיה. נציג אש"ף/פתח בלבנון עבאס זכי ונציגים פלסטינים נוספים, השתתפו במגעים עם הממשל הלבנוני, אך ללא משקל משמעותי.

נספח

פתח אלאסלאם - שלוחת אלקאעדה בלבנון

כללי

1. **ארגון פתח אלאסלאם** הוקם במהלך השנה האחרונה ע"י **שאכר אלעבסי**, פעיל בכיר בארגון אלקאעדה¹. פעילי הארגון החלו לפעול במסווה של הארגון הפלסטיני פתח/אבו מוסא, (ארגון מחבלים פלסטיני שפרש משורות פתח במלחמת לבנון הראשונה בעידוד ובסיוע של סוריה). בנובמבר 2006, בעקבות עימותים עם ארגונים אחרים, הכריז הארגון על עצמו כארגון עצמאי. הארגון מונה כיום כמה מאות פעילים פלסטינים וערבים לא פלסטינים ואזרחי מדינות זרות². כמה מהם שוגרו מלבנון למדינות שונות לאחר תום אימוניהם.

פעילי הארגון באחד ממחנות האימונים בלבנון
(מקור: אתר אלערביה, 25 במרס)

מחבלי פתח אלאסלאם (מקור: موقع انتفاضة
فلسطين)

¹ פתח אלאסלאם פירושו "כיבוש/ניצחון האסלאם" המילה "פתח" הנה בעלת קונוטציה אסלאמית חיובית ביותר. הכיבושים של המוסלמים הראשונים במאה הראשונה להגירה נקראו "פתוח" ובמהלכם הוקמה האימפריה המוסלמית. המושג פתח מופיע בקוראן במשמעות של ניצחון או כיבוש שיש עימו הסרת שלטון הכופרים.

² לטענת "מספר 2" בארגון, שהאב אלקדור, מונה הארגון 600-700 פעילים (אלחיאית, 25 במאי). "מקור ביטחוני לבנוני" טען כי מספר לוחמי הארגון אינו עולה על 200 (אלשרק אלאוסט, 27 במאי). בתקשורת הערבית דווח כי ההרוגים והעצורים במהלך העימותים עם צבא לבנון הנם לבנונים סורים, סעודיים, אלגיראים ותוניסאיים (ערוץ אלערביה, 22 במאי).

הנהגת הארגון

2. מנהיג פתח אלאסלאם הנו **שאכר יוסף חסן אלעבסי**, המכונה **אבו חסין**.
להלן פרטים ביוגרפיים אודותיו:

א. יליד מחנה הפליטים עין אלסלטאן שליד יריחו, 1955. משפחתו התגוררה בעיירה אלדואיימה שבנפת חברון אך עקרה ליריחו. מאוחר יותר, משפחתו עברה להתגורר במחנה הפליטים אלוחדאת, שליד עמאן, שם סיים את לימודי התיכון שלו (1973). הוא הצטרף לשורות ארגוני המחבלים הפלסטינים ועבר ללוב.

ב. בלוב הוכשר שאכר אלעבסי כטייס (לפי גרסה אחרת הוא למד רפואה באלג'יר והוכשר כטייס באחת ממדינות מזרח אירופה). בלוב הוא שהה עד שנת 1983.

ג. בשנת 1983 הוא הצטרף לארגון הפרו-סורי של פורשי פתח, שנקרא פתח/אנתפאצ'ה. הוא עבר להתגורר בסוריה, בה שהה עד שנת 2005. בעת שהותו בסוריה הוא נטל חלק בפעילות של "הגזרה המערבית", המנגנון שהיה אחראי לביצוע פיגועים בישראל.

ד. שלטונות הביטחון הסוריים עצרו את שאכר אלעבסי בשנת 2000. הוא שהה בכלא הסורי שלוש שנים באשמת ניסיון לבצע פיגוע ברמת הגולן והברחת אמצעי לחימה לירדן. בקשות ירדן להסגירו נענו בשלילה ע"י השלטונות הסוריים.

ה. שאכר אלעבסי שוחרר מהכלא הסורי בשנת 2003, זמן קצר לפני פלישת ארה"ב לעיראק. לאחר נפילת בגדאד הוא עבר לעיראק ונלחם עם קבוצות אסלאמיות המזוהות עם אלקאעדה. בעיראק הוא הכיר את ההנהגה המקומית של אלקאעדה ועמד בקשר עם אבו מצעב אלזרקאוי ועוזרו הבכיר אבראהים צאלח (השניים נהרגו ע"י האמריקנים בשנת 2006).

ו. בירדן הוטל על שאכר אלעבסי עונש מוות, שלא בפניו, בשנת 2004. זאת בשל מעורבותו בהתנקשות בדיפלומט האמריקני לורנס פולי, שעבד בסוכנות לפיתוח בינ"ל (USAID) בירדן (הוא נרצח ב-28 באוקטובר 2002).

ז. בנובמבר 2005 עבר שאכר אלעבסי ללבנון. במחנות אימונים של פתח/אינתיפאצה. בבקעת הלבנון הוא אימן קבוצות מחבלים, אשר הפכו לפעילי פתח אלאסלאם. בשלב מאוחר יותר הוא עבר למחנה הפליטים **נהר אלבארד** שליד טריפולי. הוא נשוי מתגורר במחנה הפליטים נהר אלבארד עם אשתו וילדיו.

3. **המפקד הצבאי של הארגון, הנחשב כ"מספר 2",** הנו לבנוני בשם **שהאב אלקדור**, המכונה **אבו הרירה**. שיהאב אלקדור בן 36, יליד הכפר משמש, שבנפת עכאר, אשר בצפון לבנון (ממערב לטריפולי). לדבריו הוא בילה חמש שנים וחצי בכלא הסורי, והוא בעל ניסיון עשיר של לחימה באזורים שונים, כולל **בעיראק** (אלחיאת, 25 במאי).

פריסת הארגון

4. פעילי פתח אלאסלאם ממוקמים בכמה מוקדים בצפון לבנון ובמרכזה, בעיקר במחנות הפליטים הפלסטיניים. מרכז פעילותו של הארגון הנו במחנה הפליטים **נהר אלבארד** שליד טריפולי, המהווה את זירת העימות עם צבא לבנון. במעוזי הארגון מתבצע תהליך קליטה, מיון והכשרה של מאות פעילים שהתגייסו לשורותיו (מרביתם מחוץ ללבנון).

אינדוקטרינציה וטרור: פעילי פתח אלאסלאם מתאמנים במחנה אימונים (אלערביה, 25 במרס)

פעילות הארגון

5. ארגון פתח אלאסלאם נמצא עתה בתהליך של בניית כוחו בלבנון. במסגרת זו, הוא קולט עשרות פעילים זרים ומקיים עבורם אימונים ייעודיים למטרת פיתוח יכולות מבצעיות/טרוריסטיות, שתאפשרנה לו לבצע פיגועים נגד ישראל ומדינות המערב. הארגון מרחיב את נוכחותו בלבנון ולהערכתנו פועל גם במקביל להקמת שלוחות מטעמו במדינות האזור.